Eläketurvakeskus Lausunto

25.5.2026

Eläketurvakeskuksen lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle joustomallista – joustomalli nykyistä kannustavampi ja yhdenvertaisempi malli

Hallituksen esityksessä (HE 64/2026 vp) ehdotetaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittamista koskevan sääntelyn uudistamista ns. joustomallilla. Sen tavoitteena on lisätä työnteon kannustimia, helpottaa työn ja eläkkeen yhdistämistä sekä turvata eläkkeensaajien yhdenvertainen kohtelu. Nykyjärjestelmässä (ns. lepäämislaki) ansaintarajan ylittäminen voi johtaa koko eläkkeen maksamisen keskeyttämiseen ja kokonaistulojen mahdolliseen alenemiseen vähäisenkin ansiorajan ylittävän työnteon vuoksi.

Eläketurvakeskus on osallistunut hallituksen esityksen valmisteluun. Eläketurvakeskus katsoo, että joustomalli mahdollistaa sen mitä sillä on tavoiteltu: eläkkeensaajien yhdenvertaisen kohtelun sekä ennakoitavan työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen. Se myös poistaa lepäämislaista johtuneita kannustinloukkuja.

Arviointia kannustinvaikutuksista

Joustomallissa kannustin olla ylittämättä efektiivistä ansaintarajaa, joka muodostuu työansioiden suojaosasta ja joustosummasta, ei ole yhtä vahva kuin nykytilassa, sillä joustomallissa vain joustosumman ylittävät työansiot vähentävät maksettavan eläkkeen määrää. Nykytilassa kannustin olla ylittämättä suojaosaa on vahva, sillä eläkkeen maksu keskeytetään kokonaan vähintään kolmeksi kuukaudeksi, kun eläke laitetaan lepäämään.

Joustomalli voi helpottaa työelämään palaamista ja työnteon kokeilua ja mahdollistaa työpanoksen asteittaisen lisäämisen. Työkyvyn vaihtelua voidaan ottaa huomioon ehdotetussa mallissa nykyistä paremmin, mikä on hyvä asia sekä eläkkeensaajan että työnantajan näkökulmasta. Muutos voi lisäksi kannustaa pienehköjen ja satunnaisten lisätulojen hankkimiseen.

Eläketurvakeskus on arvioinut ehdotetun mallin välittömiä vaikutuksia staattisilla laskelmilla. Ne kertovat, miten joustomalli vaikuttaisi työkyvyttömyyseläkkeensaajille maksettavaan eläkkeeseen, mikäli eläkkeensaajien työansiot pysyisivät samalla tasolla kuin ne ovat todellisuudessa olleet. Staattisten laskelmien perusteella voidaan sanoa, että ehdotetussa mallissa ei synny merkittävää eroa eri eläkkeensaajaryhmien välillä. Vaikka vaikutukset voivat kohdistua useampiin henkilöihin kuin nykyisessä mallissa, euromääräinen vaikutus maksettavaan eläkkeeseen on keskimäärin pieni.

Ansaintarajojen vaikutuksesta työkyvyttömyyseläkkeensaajien työntekoon on olemassa melko vähän tutkimusta, jota voidaan soveltaa Suomen tilanteeseen. Koska mallia ei ole voitu testata tositilanteessa, emme voi vielä tietää miten eläkkeensaajat reagoivat uuteen malliin. Oleellista on se, viestitäänkö mallin toiminnasta ymmärrettävästi ja niin, että eläkkeensaajia kannustetaan

tekemään töitä työkykynsä puitteissa. Valtiovarainministeriö on kuitenkin pyrkinyt perusteellisesti selvittämään joustomallin käyttäytymisvaikutuksia perustaen arvionsa talousteoriaan, aikaisempaan tutkimustietoon sekä olemassa olevaan rekisteritietoon työansioista ja työkyvyttömyyseläkkeistä. Arvioiden mukaan erityisesti osatyökyvyttömyyseläkkeensaajien työnteko lisääntynee.

Eläketurvakeskus pitää tärkeänä, että työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovitukseen saataisiin pysyvä ja kannustava ratkaisu. Vaikka esitetyn mallin työllisyysvaikutukset on arvioitu maltillisiksi, tärkeää kuitenkin on, että malli selkeästi lakiin kirjattuine sääntöinen kohtelee kaikkia työkyvyttömyyseläkkeensaajia samalla ennakoitavalla tavalla.

Eläketurvakeskus

Karoliina Kiuru
Johtaja

Mari Kuuvalo
Osastopäällikkö